

**SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET FÄRJANSÖ-LÅNGÖ I
LJUNGBY KOMMUN**

A ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data

Namn: Färjansö-Långö
Kommun: Ljungby
Församling: Dörarp
Läge: cirka 23 km norr om Ljungby i sjön Vidöstern
Gränser: Se vidare bilaga 3, gränsbeskrivning
Areal: 420,6 ha varav 71,6 ha land och 349 ha vatten
Fastigheter: Ljungby Toftaholm 1:55
Förvaltare: Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg
Ekonomisk karta: 05358 och 05348
Riksobjekt nr: naturvård NR00706, friluftsliv FG4
Natura 2000,
områdeskod: SE 0320115
artkod: 1386
naturtypskod: 3130, 6410, 6230, 9010, 9160, 9070, 91D0
Naturtyper:
Slåttermad 11,6 ha
Betad mad 1,2 ha
Betad hagmark 11,8 ha
Betad skog 6,8 ha
Barrnaturskog 11,3 ha
Triviallövskog 23,9 ha
Ädellövskog 5,0 ha

*C:\DOKUMENT\WORD\RESERVAT\FÄRJANSÖ\SKÖTSELPLAN.FÄRJANSÖ.DOC

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
351 86 VÄXJÖ	Kungsgatan 8	0470-860 00	0470-862 20	lansstyrelsen@g.lst.se

Kontakt i detta ärende:

Beskrivning av området

Reservatet omfattar södra delen av Färjansö som ligger i Kronobergs län samt Långö, Husholmen, Dagsholmen, Tostesholmen, Galgaholmen och Tärnö samt omgivande vatten. Inom reservatet finns ett stort antal olika naturtyper alltifrån välhävdade betes- och slättermarker till barrnaturskog och ädelövnatur-skog. Färjansö och Husholmen har under mycket lång tid nyttjats som betesmark och görs så än idag. Långö och de övriga småöarna är skogbevuxna och har endast obetydligt berörts av skogsbruk. Området har ett mycket rikt fågelliv bl.a. i form av änder och vadarfåglar samt häckande rovfågel. Området har även stor betydelse för det rörliga friluftslivet.

2. Syfte

Syftet med reservatet är att bibehålla och utveckla den mångfald av olika naturtyper som förekommer inom reservatet i form av välhävdade naturtyper, övergångszoner och orörd naturskog, så att organismer knutna till dessa livsmiljöer kan leva vidare och öka i mängd. Naturvärdena i området är knutna till välhävdade betes- och slättermarker samt till orörd ädellöv- och barrnaturskog med gamla grova träd och död ved. Syftet är även att upprätthålla goda förutsättningar för ett rikt fågelliv i området. Allmänhetens möjligheter till rekreation i ett naturskönt område skall främjas i den utsträckning det är förenligt med kravet på orördhet och ostördhet i reservatet. Dessutom skall områdets kulturhistoriska spår vårdas.

3. Natur

Sjön Vidöstern som formats under inlandsisens avsmältning är en grund sjö av slättsjökaraktär. Bergrunden utgörs av yngre granit, Spinkamålagranit, med inslag av grönsten. Utmed och i sjön löper ett åssystem med isälvsavlagringar. Vid Toftaholm och strax söder därom bildar åsen en ökedja i Vidöstern. Den största av öarna är Färjansö. Reservatet omfattar den del av Färjansö som ligger i Kronobergs län samt Långö, Husholmen, Dagsholmen, Tostesholmen, Galgaholmen och Tärnö. Öster om åsen som ger upphov till öarna finns en djupfåra mellan öarna och fastlandet. I norr når djupfåran ett djup av 35 meter. Lagan som är sjöns största tilllopp genomflyter sjön.

Avlagringar efter inlandsisen ger upphov till grunda stränder med mestadels sand men även lera. Stränder med stora block förekommer på de mindre öarna. I höjdlägen finns mindre partier där urberget går i dagen.

Sjön har utsatts för ett flertal ingrepp i form av kanaler, kraftverk och regleringar. År 1848 sänktes sjön med cirka en meter. Sjöns grunda botten blev till odlingsmark. Detta medförde att Färjansö som tidigare utgjordes av två öar blev till en. Detsamma gäller Långö. Den gamla strandlinjen är lätt att urskilja bl.a. på västra sidan av Färjansö. Inom reservatet finns ett stort antal olika naturtyper alltifrån välhävdade betes- och slättermarker till barrnatureskog och ädelövnatureskog. Den stora variationen i naturmiljön gör att området är extra intressant för ett stort antal växt- och djurarter.

I området finns ett mycket rikt fågelliv med bl.a. änder och vadarfåglar såsom rödbena och årta som rastar och häckar i de hävdade maderna. Här finns även arter såsom gulärta, småfläckig sumphöna och storlom. Ett flertal rovfåglar finns i området bl.a. häckande fiskgjuse, lärkfalk, brun kärrhök och bivrak. Under höst och vinter vistas havsörn regelbundet i området. I hagmarkerna och de strandnära zonerna finns bl.a. mindre hackspett, härmsångare, mindre flugsnappare och göktyta.

Färjansö

Naturen på Färjansö har präglats av en långvarig påverkan från betesdjur. Naturen är mycket omväxlande med träd- och buskbärande betesmark, hävdade slättermarker, betad skog och mer vildvuxen ädellövskog samt sumpskogar och videsnår nedanför den gamla strandlinjen. Hagmarkerna karaktäriseras av enbuskar och fritt stående lövträd. Den långvariga hävden i form av bete och slätter har gett en hävdgynnad vegetation med bl.a. blåsuga, kattfot, stor blåklocka, slättergubbe, klock-gentiana, hirsstarr och stagg. I väster finns ett höjdparti med grönstenspåverkade branter. Norrsluttningen är bevuxen med gammal bok med inslag av ek och gran. I detta parti finns rikligt med död ved i form av lågor och högstubbar. Bland vedskalbaggar som påträffats i området finns bl.a. Svartfläckad rödbeck (*Ampedus sanguinolentus*) som är en rödlistad art (Rödlistade arter är arter vars långsiktiga överlevnad inte är säkrad. Rödlistorna är fastställda av Naturvårdsverket, beslut 2000-05-10).

I branterna mot söder och öster finns en rik lundflora med bl.a. lundslok, tandrot och liten nunneört. Från höjdens topp har man en magnifik utsikt över Vidöstern och angränsande fastland. Sandstränder breder ut sig utmed öns sydspets. Vid en av dessa stränder finns en rastplats anlagd.

Slåttermaden i norra delen av reservatet och lövsumpskogarna utmed stränderna utgör viktiga miljöer för fågellivet.

Husholmen

Husholmen ligger i sundet mellan Färjansö och fastlandet. Ön har länge nyttjats av människor och utgörs idag av trädbevuxen betesmark som domineras av ek med varierande ålder. Området nedanför den gamla strandlinjen utgörs av en brant vilket gör ön något otillgänglig. Ek av varierande ålder dominerar trädskiktet. Den västra udden som tidigare utgjort en egen ö benämns som Bastön. Denna del är bevuxen med sumpskog som domineras av al. Sedan några år tillbaka betas ön av nötkreatur och häst och trädskiktet har glesats ut.

Långö och de övriga mindre öarna

Långö och övriga småöar har endast obetydligt berörts av skogsbruk. Även Långö bestod av två öar innan sjön sänktes. Höjdpartiet i norr domineras av mycket gammal grov tall som omges av urskogsliknande granskog. Här finns en rik förekomst av död ved i form av grova lågor och torrakor av gran. På granlågorna växer bl.a. grön sköldmossa (*Bauxbaumia viridis*) som är en hotad art (enligt de rödlistor över hotade arter som upprättas av Naturvårdsverket beslut 2000-05-10). På marken finns en anmärkningsvärd riklig förekomst av knärot, här växer också storrams, rankstarr och brunrör. Öns mellersta parti och de delar som ligger nedanför gamla strandlinjen utgörs av sumpskog som domineras av al och björk med inslag av ek, gran och tall. Långö har ett rikt fågelliv bl.a. häckar mindre flugsnappare på ön.

Långö omges av ytterligare fyra små öar som ingår i reservatet. Tostesholmen och Galgaholmen har en typisk långsträckt struktur med isälvsavlagring med ryggform. Dagsholmen, väster om Långö har en annan karaktär med klippiga stränder och stora block. På dessa tre öar finns äldre tall och en del död ved. Övriga trädslag är björk, al, rönn och gran. Tärnö som ligger längst i väster domineras däremot av buskvegetation. På Tärnö har en koloni med mellanskarv etablerat sig.

4. Kultur

Öarna inom reservatet har tillhört gårdarna i den medeltida byn Tofta. Dessa gårdar samlades senare till en större gård, Toftaholms herrgård. Det finns lite skriftlig dokumentation om den historiska markanvändningen i området. Naturen avslöjar dock att Färjansö nyttjats som betes- och slättermark under långa tider medan t.ex. Långö har karaktären av gammal urskog som endast obetydligt berörts av skogsbruk.

På Färjansö finns ett antal fornlämningar. Vid den östra sandstranden har man hittat en gammal boplats med skärvsten och flinta. På ön södra del finns dessutom ett gravfält bestående av 7 resta stenar. Söder om Färjansö ute i sjön har man vid extremt lågvatten samlat in 5 kg flintartefakter på en område cirka 10 kvadratmeter stort. Även på Husholmen finns fornlämningar. Här finns resterna efter en tidig befästning i form av husgrunder, stenvallar och en stensatt brunn. Före sjösänkningen var ön betydligt mindre och öns då relativt plana yta har omgetts av en otillgänglig stenvall som utgjort skydd mot fiender. I brunnen har man enligt tidigare fornlämningsinventering från 1950-talet påträffat en bearbetad flintbit i samband med rensning av brunnen.

5. Friluftsliv

Färjansö är ett viktigt utflyktsmål för de båtklubbar som finns i omgivningarna. Även turister från turistanläggningar på fastlandet såsom Toftaholms herrgårdshotell och campingplatser kan tänkas utnyttja Färjansö som utflyktsmål. En kanotled passerar dessutom förbi området.

Besökande bör hänvisas till den befintliga rastplatsen på sydöstra sidan av Färjansö. Här finns bryggor, bord, sittplatser, grillplats, soptunna samt en torrtoalett. Även vid den västra stranden finns en toalett. Ett mindre fågeltorn skall byggas i sydvästra kanten av maden för att undvika störning av fågellivet och möjliggöra fågelskådning för besökare. En markerad stig skall anläggas med utgångspunkt från rastplatsen. Stigen skall sträcka sig genom de olika naturtyperna i form av en slinga med nordligaste punkten vid det planerade fågeltornet.

6. Tillgänglighet

Området kan endast nås vattenvägen. På öarna Dagsholmen, Tostesholmen, Galgaholmen och Tärnö, samt Långö med undantag för badplats på Långös nordvästra udde råder tillträdesförbud på land under perioden 1 april- 31 juli.

7. Känslighet för slitage och störningar

På Färjansö finns risk för störning av fågelfaunan, som är knuten till den hävdade slättermaden som utgör rast- och häckningsplats för änder och vadar fåglar. Man bör därför undvika att göra maden mer tillgängligt för besökare. Besökare bör kanaliseras via en utmärkt stig i den betade hagmarken och skogsmarken. Ett mindre fågeltorn kan placeras i skogsbrynet med utsikt över maden.

Fågelfaunan på Långö och de mindre öarna är mycket känslig för yttre störningar under häckningssäsongen varför ett förbud mot tillträde bör gälla under delar av året.

7. Genomförda inventeringar

Urskogsartade områden i Kronobergs län, Elisabet Ardö, Skogsvårdsstyrelsen och Länsstyrelsen i Kronobergs län 1980.

Ängs- och hagmarker i Ljungby kommun, Annika Smålander, Jörgen Andersson, Märta Ohlsson, Länsstyrelsen i Kronobergs län 1994.

Kronobergs natur, Ingvar Christoffersson m.fl. Länsstyrelsen i Kronobergs län 1989.

Vedskalbaggars påträffande på Färjansö. S.G. Nilsson, 1991.

Gränsbygden 2, F. Svedenfors, 1954

B DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARKEN

1. Skötsel mål för att uppnå gynnsam bevarandestatus

Det övergripande skötsel målet för att uppnå gynnsam bevarandestatus är att de delar av Färjansö som ingår i reservatet samt Husholmen skall betas årligen och betetrycket skall anpassas så att den betade skogen med sin luckighet och de hävdade

hagmarkerna och den betade maden med sin hävdgynnade flora bevaras. Vegetationen på slåttermaden skall årligen slås av och höet bärgas. Maden skall därefter efterbetas så att grässvålen är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut. Ädellövskogen och västra strandzonen på Färjansö skall ingå i betesområdet men för övrigt lämnas åt fri utveckling utan skogsbruksåtgärder. Björkskogen på Färjansö skall betas och gallras för att på lång sikt övergå till öppen mad. Övriga öar som ingår i reservatet skall lämnas för fri utveckling utan skogsbruksåtgärder.

2. Generella riktlinjer och åtgärder

Till fastigheten Ljungby Toftaholm 1:55 finns en servitutsrätt som berör fastigheterna Toftaholm 1:30 och Toftaholm 1:51 som ligger vid Vidösterns östra strand. Servitutet omfattar rättighet att nyttja väg, samt strand och vattenområde på de aktuella fastigheterna. Markområdet får användas för upplag av skogsprodukter och till parkering. Strandremsan får nyttjas för anläggning av pråm. Staten är delägare i den pråm som används för transporter till och från öarna i Vidöstern.

All död ved i form av lågor, torrakor och grövre grenar skall lämnas kvar på plats. Vindfälle eller döda grenar som påtagligt hindrar bete och påverkar grässvålen negativt eller hindrar framkomlighet på anlagd stig får dock flyttas till annan närbelägen plats inom reservatet.

Huvuddelen av ris- och avverkningsrester i samband med gallringsåtgärder tas bort omedelbart efter avverkning (endast aktuellt på Färjansö och Husholmen). Riset får ej ligga kvar över sommarsäsongen för att undvika reproduktionsfällor för insekter som lever på klenved. En del av röjningsavfallet kan lämnas kvar i mindre högar på soliga platser till förmån för svaga populationer av hotade arter som lever på klenare lövträdsgrenar och grov död ved. Rishögarna skall läggas på platser där de inte påverkar grässvålen med sina hävdgynnade arter negativt.

Hävdade gräsmarker såsom, betade hagmarker och slåttermaden, samt gräsbärande ytor i den betade skogen skall vara så väl hävdade vid vegetationsperiodens slut att ingen förna ansamlas från år till år. Betestrycket skall anpassas på ett sådant sätt att trampskador på marken undviks.

Avverkning och gallring bör utföras under perioden 15 juli till 14 april för att inte störa häckande fågel.

Avverkning skall ske på ett sådant sätt att inga körskador i marken uppstår och inga skador tillfogas fornlämningar som är skyddade enligt kulturminneslagen (KML).

På Färjansö och Husholmen skall fornlämningar och synliggöras genom röjning på ett varsamt sätt utan att naturvärden i området riskerar att förstöras.

3. Detaljbeskrivning av skötselområden samt föreskrifter för skötseln av dessa

Hela området är indelat i 8 skötselområden, som redovisas och betecknas i denna beskrivning och på kartan (bilaga a).

Skötselområde 1 Träd- och buskbärande hagmark (10,3 ha)

Beskrivning: En betad hagmark med ett fältskikt som är typiskt för ogödslade naturbetesmarker. En hävdgynnad flora växer i området bl.a. gökärt, blåsuga, kattfot, stor blåklocka, slättergubbe, mandelblomma m.m. Trädskiktet domineras av björk och ek men här finns även tall, bok och gran. Buskskiktet utgörs framförallt av en, apel, hägg och nypon.

I området ingår ett höjdparti i sydväst och en syd- och östbrant med fin lundflora bl.a. lundslok, tandrot, liten nunneört samt vallört. Branten avgränsar själva höjdpartiet. I detta höjdparti är behovet av gallringsåtgärder stort liksom i den nordvästra delen, där stora ekar numera står inväxta i konkurrerande vegetation. I väster finns en sandstrand som utnyttjas som badstrand.

Kvalitetsmål: En välhävdad naturbetesmark med ett varierat träd- och buskskikt och god tillgång på äldre grova solbelysta träd. Den hävdgynnade markfloran skall bibehållas och förstärkas. I branterna skall lundfloran i form av lundslok, tandrot, liten nunneört m.m. finnas kvar.

Skötsel mål: Området skall betas på ett sådant sätt att hävdgynnade arter gynnas samtidigt som träd- och buskskiktet får ett betespräglat utseende med friställda äldre träd och friställda yngre ersättningsträd samt ett buskskikt som domineras av blommande och bärande buskar. Branterna skall skötas på ett sådant sätt att lundfloran i dessa delar bevaras och ek och en gynnas framför gran och bok.

Skötselåtgärder: Frihugg äldre ek. Öppna upp ytterligare i nordväst fram till den gamla strandlinjen. En dunge med yngre löv skall gallras så att betesmarkens nordöstra del knyts samman med övriga delar av betesmarken. Ung gran och bok samt även några yngre tallar skall tas bort så att solbelysta partier förblir öppna. Höjden skall öppnas upp ytterligare fram till gränsen för angränsande skötselområde 2a, så att höjddpartiet knyts samman med övriga mer öppna betesmarker. En del stora bokar måste tas bort eftersom dessa hindrar utvecklingen av den hävdgynnade markvegetationen.

Branten mot söder och öster skall tillåtas ha ett tätare träd- och buskskikt med tanke på den fina lundfloran. Bok och gran som kommer upp i branten skall dock hållas efter eftersom de konkurrerar med den vegetation som är önskvärd bl.a. ek och enbuskar.

Skötselområde 2a Bokskog (2,8 ha)

Beskrivning: En bokskog som innehåller mycket död ved i form av lågor och torrakor. Området utgörs av en grönstenspåverkad norrsluttning med blockig mark och kala lodytor. I området finns även enstaka granar. På marken växer bl.a. harsyra och lundstjärnblomma. Fjädermossa växer på grova boklågor.

Kvalitetsmål: Området skall utgöras av naturskog som domineras av bok och med en rik tillgång på död ved i form av lågor och torrakor, grova döda grenar m.m.

Skötsel mål: Betesdjuren skall ha fritt tillträde till området och vid behov skall inkommande gran röjas bort, i övrigt skall området lämnas till fri utveckling.

Skötselåtgärder: Vid behov röja bort ung gran som påverkar övrig vegetation negativt.

Skötselområde 2b. Ek-bokskog (2,2 ha)

Beskrivning: Ett skogsparti där trädskiktet utgörs av en blandning av äldre ek och yngre bok. Ekarna har utvecklats i ett relativt slutet bestånd vilket resulterat i att de inte har utvecklat några vida kronor. Boken är betydligt yngre än eken och har kommit in i ett senare skede.

Kvalitetsmål: En ädellövskog där tillgången på död ved och gamla grova träd skall öka med tiden.

Skötsel mål: Betesdjuren skall ha fritt tillträde till området. Livskraften hos de gamla ekarna skall bibehållas genom att konkurrerande ung bok röjs bort vid behov.

Skötselåtgärder: Vid behov skall ung bok som växer i nära anslutning till de äldre ekarna tas bort. Även ung gran skall vid behov hållas efter genom röjning.

Skötselområde 2c Lövskog (2,6 ha)

Beskrivning: En skogsremsa i väst som utgörs av landvinningsmark som uppstått i samband med att sjön sänktes. Här växer al, björk, vide och pors, samt en del ek och tall i den övre zonen vid den gamla strandlinjen.

Kvalitetsmål: Triviallövskog som lämnas åt fri utveckling till förmån för fågellivet.

Skötsel mål: Fri utveckling med viss påverkan från betesdjuren. Vid behov skall ung gran tas bort.

Skötselåtgärder: Vid behov röja bort gran som påverkar övrig vegetation negativt.

Skötselområde 3a-b Hävdad mad (11,6 ha, 1,2 ha)

Beskrivning: Skötselområde 3a är en öppen mad där restaureringsåtgärder genomförts och slåttern har återinförts som årlig skötselåtgärd. Markvegetationen domineras av starrarter och olika fuktälskande gräs. Bland de hävdgynnade arterna märks bl.a. stagg, hirsstarr och klockgentiana. Området är en viktig lokal för rastande och häckande vadarfåglar. Skötselområde 3b utgörs av södra udden på Färjansö. Udden utgjordes av öppen betesmark i mitten av 1900-talet men har därefter vuxit igen.

Området har nu restaurerats genom att samtliga träd och buskar tagits bort.

Kvalitetsmål: Målet för 3a och 3b är en öppen mad med hävdgynnad vegetation och ett rikt fågelliv.

Skötselmål: Målet för 3a är en öppen träd- och buskfri mad som skall hävdas genom slätter och efterbete. Två dungar med träd skall lämnas kvar. Målet för 3b är en betad strandäng.

Skötselåtgärder: Skötselområde 3a skall skötas genom årlig slätter med slätterbalk eller rotorslätteraggregat med väl slipade knivar. Höet skall bärgas och maden skall därefter efterbetas. Årligt bete i område 3b.

Skötselområde 4 Betad björkskog (4,3 ha)

Beskrivning: Ett område som utgörs av före detta igenväxt mad. Idag är området bevuxet med björk med inslag av vide, rönn, ek, bok och en del brakved.

Kvalitetsmål: Slutmålet är en öppen betad mad eller slättermad med hävdgynnad vegetation. Överföringen till öppen mad skall ske successivt med ett mellanstadie av betad björkhage med äldre björk.

Skötselmål: Nuvarande trädgeneration skall glesas ut successivt. Efter sista gallringen skall de träd som återstår stå kvar och tillåtas bli gamla till förmån för fågellivet. Det befintliga trädskiktet skall ej ersättas utan allt eftersom trädskiktet glesnar och träden blir gamla skall marken övergå till att bli en öppen betad mad. I första gallringen bör man ta bort alla långlivade trädslag (ek, bok) för att slutmålet öppen mad inte skall bli alltför avlägset.

Skötselåtgärder: En rejäl genomgallring av björkbeståndet. Detta bör ske i åtminstone två omgångar med några års mellanrum så att grässvålen utvecklas successivt. Området skall betas årligen.

Skötselområde 5 Betad skog (6,8 ha)

Beskrivning: Blandskog som påverkats av betande djur under mycket lång tid. Skogen har ett typiskt betespräglad utseende där täta partier avlöses av mindre öppna ytor med grässvål. Trädskiktet utgörs av en blandning av tall, björk, ek, bok, gran, rönn, apel och hassel. Här växer flera stora spärrgreniga

ekar, tallar och björkar samt gamla betespräglade granar. Buskskiktet utgörs framförallt av en och hassel. I områdets yttre delar finns viktiga brynzoner som gränsar till den mer öppna hagmarken. I området finns också en mindre sandstrand i sydöst som utnyttjas som badplats. Ett gravfält (fornlämning nr 44, Dörarps socken) ligger i områdets södra del. I området finns två fyndplatser för flinta (fornlämning, nr 47 och 55) varav en ligger ute i vattnet. Vid den östra stranden finns anläggningar för friluftslivet i form av bryggor, bord, torrklosett m.m.

Kvalitetsmål: Betad skog med tydlig betespåverkan i form av mindre öppna ytor och spärrgreniga äldre träd. Målet är också att skapa en betad brynzon som är rik på bärande träd och buskar mellan betesmark och mer slutna betad skog. Träd- och buskskiktet skall vara varierat både med avseende på arter och åldersfördelning och innehålla en rik förekomst av bärande träd- och buskar.

Skötsel mål: Betesdjuren skall påverka marken på ett sådant sätt att luckigheten i skogen bibehålls och grässvålen i gräsbärande ytor är väl avbetad vid betessäsongens slut. Den betade skogen skall övergå i varierade skogsbryn mot den angränsande mer öppna hagmarken (skötselområde 1). I brynen skall buskskiktet gynnas och tuktas genom djurens bete och vid behov aktiva gallringsåtgärder.

Skötselåtgärder: Årligt bete. Mindre insatser för att gynna äldre träd med vida kronor bl.a. tall, ek och björk, samt betespräglade äldre granar. Vid behov skall ung gran och bok hållas efter till förmån för övriga trädslag. En del yngre ek, tall och björk sparas, dessa skall på sikt ersätta äldre träd. En gallring av enbuskar kan bli aktuell där enen står alltför tätt eller konkurrerar ut andra typer av buskar t.ex. hassel, apel m.m. Strandzonen vid rastplatsen skall hållas öppen och fri från träd och buskar.

I brynen skall äldre ekar frihuggas så att de blir fria från konkurrens från omgivande träd och buskar. Bärande träd och buskar samt äldre träd skall gynnas genom att konkurrerande ung bok och gran tas bort.

Sly och buskvegetation som växer i anslutning till gravfältet skall tas bort.

Rastplatsen skall hägnas separat under tiden 1 juni till 31 augusti för att undvika konflikter mellan rastande besökare och betande djur. Därefter skall djuren ha fritt tillträde till rastplatsen så att markvegetationen blir avbetad.

Skötselområde 6. Husholmen, Bastön träd- och buskbärande hagmark (1,5 ha)

Beskrivning: Husholmen ligger i sundet mellan Färjansö och fastlandet. Ön är bevuxen med ett glest trädskikt som domineras av ek. Bastön sydväst om Husholmen domineras av al. På Husholmen finns spåren efter en tidig befästning i form av stora murar som löper tvärs över ön (fornlämning nr 53, Dörrarps socken). På Husholmen finns en gammal fiskestuga delvis bevarad

Kvalitetsmål: Målet är en träd- och buskbärande hagmark med ett trädskikt som domineras av friställda solitära ekar och där markvegetationen hyser hävdgynnade arter i solöppna ytor och en mer lundartad vegetation under ekarna. Bastön skall utgöras av aldominerad sumpskog. Fiskestugan skall bevaras.

Skötselområde: En väl avbetad grässvål vid betes-säsongens slut. I området skall det finnas friställd ek med vida kronor och grova grenar i olika åldersklasser till förmån för arter som är knutna till ek. Andelen död ved skall på sikt öka. Bastön lämnas för fri utveckling.

Skötselåtgärder: Gallring av trädskiktet skall genomföras. Löpande underhåll av fiskestugan. Buskar och sly som kommer upp i anslutning till murarna skall röjas bort. Fiskestugans tak m.m. skall underhållas så att den inte förfaller. Om tid och resurser medger är det önskvärt att byggnaden restaureras till ursprungligt skick (enligt foto från 1929).

Skötselområde 7. Långö naturskog (24,4 ha)

Beskrivning: Långöns norra delar domineras av barrträd av hög ålder. Gamla grovgreniga tallar står spridda i området som för övrigt domineras av gran. Tillgången på död ved är mycket riklig både i form av grova lågor, torrakor och högstubbar. Öns södra del som var en egen ö innan sjösänkningen är mer lövdominerad med stort inslag av björk och ek samt

sumpskogspartier med al. Även på den södra delen finns en del grovgreniga tallar med hög ålder. På öns nordvästra sida finns klippor och en badstrand, detta mindre område omfattas ej av tillträdesförbudet.

Kvalitetsmål: Naturskog med gamla grova träd och mycket död ved.

Skötselmål: Fri utveckling.

Skötselåtgärder: Inga.

**Skötselområde 8. Dagsholmen, Tostesholmen
Galgaholmen och Tärnö naturskog (3,9 ha) samt
omgivande vatten (349 ha).**

Beskrivning: Det vattenområde som omger öarna som ingår i reservatet samt de mindre öarna och skären. Även på de mindre öarna finns en del grövre gammal tall. I övrigt utgörs trädskiktet av björk, al, gran och en del rönn. Strandzonerna domineras av säl, pors och vass. Galgaholmen och Tostesholmen har en mycket karaktäristisk långsträckt form och utgör en del av den långsträckta ås som löper genom sjön. Tärnö domineras av buskvegetation.

Kvalitetsmål: Sjö samt orörda småöar som har betydelse för fågellivet. Andelen död ved och gamla träd skall öka med tiden.

Skötselmål: Fri utveckling

Skötselåtgärder: Inga.

C ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

Ytterligare befintliga och blivande naturreservat, Toftaholm och Toftaån ligger i nära anslutning till Färjansö-Långö, vilket gör det lämpligt att samordna information och anordningar för friluftslivet på gemensamma lämpliga platser. Inom reservatet Färjansö-Långö skall friluftslivets intressen tillgodoses i den utsträckning som det är förenligt med kravet på orördhet och ostördhet i reservatet. Anordningar för friluftslivet skall därför endast förekomma på Färjansö. Där skall det finnas iordningställda eldstäder vid östra badplatsen samt soptunna och en torrklösett. Även vid den sydvästra

stranden skall det finnas en toalett om behov föreligger. Ett fågeltorn skall byggas på Färjansö.

En markerad stig skall anordnas på Färjansö. Stigen skall läggas så att de ömtåligaste partierna undviks samtidigt som representativa och instruktiva delar av reservatet därigenom blir tillgängliga.

D UTMÄRKNING OCH INFORMATION

Reservatsgränsen skall märkas ut enligt Svensk standard (SIS 03 15 22). Reservatet skall märkas ut på land på samtliga öar som ingår i reservatet. Skyltar med information om tillträdesförbud skall sättas upp på de öar som är berörda av förbudet. Information om reservatet bör placeras i anslutning till rastplatsen på Färjansö.

E DOKUMENTATION AV GENOMFÖRDA SKÖTSELÅTGÄRDER

Utförda åtgärder skall varje år dokumenteras genom att ange:

- skötselområde,
- utförd åtgärd,
- åtgärdens syfte,
- tidsåtgång och utförare,
- år och månad för åtgärdens utförande.

Effekten av åtgärden skall dessutom följas upp med regelbunden notering och fotografering.

F UPPFÖLJNING AV SKÖTSELMÅL, KVALITETSMÅL OCH BEVARANDESTATUS

Uppföljning av skötsel mål, kvalitetsmål och bevarandestatus bör ske genom en mer noggrann dokumentation av de enskilda skötselområdenas utveckling. Detta görs lämpligen med 10 års intervall.

Lämpliga uppföljningsmetoder är:

- fotodokumentation från fasta fotopunkter i samtliga skötselområden, även de som lämnas åt fri utveckling, för att följa förändringar.
- inventering av trädskiktet med avseende på trädslagsfördelning och ålderstruktur.
- mätning av andelen död ved.

- följa förändringar av växtsamhällen i den hävdade betesmarken och slättermarken i fasta provytor med art/area-analys och följa populationsutveckling genom frekvensmätning.
- återkommande kontroll av tillgång på unga ädellövplantor framförallt ek, samt förekomst av eventuella betesskador på gamla och unga ädellövträd.
- uppföljning av hur föreslagna skötselåtgärder påverkar fornlämningar och övriga kulturspår i området.

Uppföljningen skall sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

G INVENTERINGAR

För att dokumentera utgångsläget och möjliggöra uppföljning av kvalitetsmål och skötsel mål bör en inventering av trädskiktet med avseende på trädslagsfördelning och åldersstruktur genomföras. Dessutom finns behov av att dokumentera förekomsten av död ved i olika former.

Två fasta provytor bör läggas ut, en yta i den betade hagmarken och en i den norra slättermarken. Detta är nödvändigt för att möjliggöra uppföljning av hävdens påverkan på enskilda arter och vegetationstyper.

H SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Tidpunkten för och prioriteringen av skötselåtgärder påverkas av den aktuella hotbilden samt tillgången till skötselmedel.

Skötselåtgärder i form av årligt bete och slätter åligger för närvarande brukaren med anledning av att EU-stöd utgår till brukaren. Dessa skötselåtgärder ligger inom ramen för EU-stödets skötselkrav.

Skötsel- område	Åtgärd	Tidpunkt	Prioritet
1, 3b, 4, 5, 6	Betesdrift	årligen	1
3a	Slåtter, höbärgning och efterbete	årligen	1
1	Utöka området i nordväst och väst genom att friställa äldre ek och gallra bort ung gran samt en del löv.	2002	1
4	En första gallring av trädskiktet. Ta bort ek, bok samt en del björk	2004	2
4	En andra gallring av trädskiktet	2010	3
5	Mindre insatser för att gynna äldre betespräglade träd och bärande träd och buskar, samt friställa äldre ek i brynen.	2002	1
6	Friställa äldre ek samt lämpliga ekar i yngre generationer.	2002	1
6	Restaurera fiskestugan	2006	3
2a-c	Låta djuren ha fri tillgång till området för bete.	årligen	2

I REVIDERING AV SKÖTSELPLAN

En översyn av skötselplanen bör göras inom 10 år för att bedöma behovet av en revidering av planen. Revideringen berör i första hand riktlinjer och åtgärder.

J ANSVAR FÖR SKÖTSELN

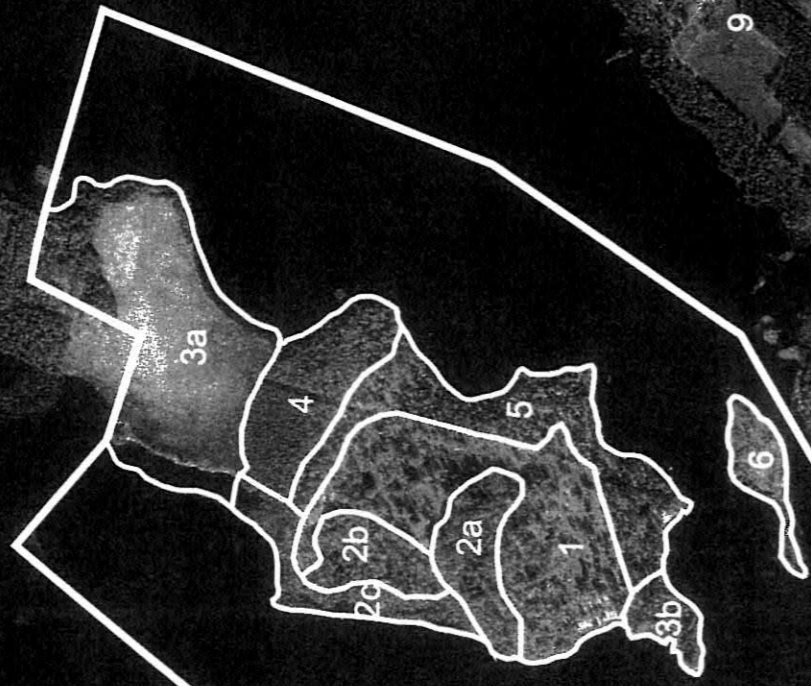
Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg är ansvarig förvaltare av reservatet. Ekonomisk plan för förvaltningen se bilaga b. Ljungby kommun ombesörjer tömning av latrin och sopor.

Bilagor

- a. Skötselplanekarta
- b. Ekonomisk plan

Vidöstern

- Reservatsgräns
- Gräns för skötselområde
- Tillträdesförbud
1 april - 31 juli

8

LJUNGBY TOFTAOLM 1:55

Karta till skötselplan för
naturreservatet Färjansö-Långö
Ljungby kommun
Dnr 231-3579-01 2001-12-19